

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی

دانشگاه گیلان

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی

از مراجع بهره گیری نماییم: آشنایی با منابع مرجع

محمود صدیقی

پاییز ۹۲

پاسخگوی پرسش‌های اختصاصی برای حرفه‌مندان آن رشته است. مانند دستنامه‌ی قواعد فهرست‌نویسی.

دستورنامه‌ها

دستورنامه (Manual): راهنمای عملی برای انجام یک عمل مشخص و معین می‌باشد (راهنمای تعمیر اتومبیل، یخچال و ...).

راهنماها

راهنماها (Directories): راهنماها نشانی سازمان‌ها و افراد را درج و اطلاعات مختصری درباره‌ی تأسیس، اهداف و فعالیت‌های گردانندگان آنها ارائه می‌کنند.

سالنامه‌ها

سالنامه (yearbook): خلاصه‌ای از داده‌ها و آمارهای مختلف بر اساس کشور یا مورد خاص مانند سالنامه‌ی آماری کشور.

گاهنامه‌ها: سیاهه‌ای از وقایع و رویدادهای تاریخی که به ترتیب تاریخ آن رویدادها مرتب و منظم شده‌اند. مانند: روزشمار تاریخ ایران.

دانش‌نامه‌ها و دایره‌المعارف‌ها

دانش‌نامه‌ها (Encyclopaedias): منابعی که دارای مقاله درباره موضوع‌های مختلف (عمومی) یا موضوعی خاص (اختصاصی) می‌باشند. مانند دانش‌نامه دانش‌گستر (عمومی)؛ دانش‌نامه جهان اسلام (اختصاصی).

سرگذشت‌نامه‌ها

سرگذشت‌نامه‌ها (Biographies): اطلاعاتی درباره زندگی و شرح حال افراد ارائه می‌کنند که ممکن است ملی، جهانی، محلی و نیز اختصاصی و عمومی باشند.

منابع جغرافیایی

منابعی درباره اسامی جغرافیایی (گیتاشناسی‌ها، اطلس‌ها، نقشه‌ها، فرهنگ‌های جغرافیایی و جاینامه‌های جغرافیایی یا Gazetteers).

منابع مکمل مانند راهنماهای مسافرتی (راهنمای ایرانگردی و جهانگردی، راهنمای خراسان).

دستنامه‌ها

دستنامه (Handbook): مرجعی که موضوعات مهم، وجهانی یک رشته را به طور اختصار بیان می‌کند و

بخش مرجع

بخش مرجع قسمتی از کتابخانه است که در آن منابع مرجع نگهداری و به ارائه خدمات مرجع می پردازد. خدمت مرجع به هر نوع کمک فردی کتابدار مرجع به مراجعان اطلاق می شود. این بخش با مجموعه سازمان یافته، خدمات متنوع و راهنمایی کتابدار امکان یافتن معتبرترین پاسخ ها را برای پرسش های مرجع فراهم می سازد. از جمله وظیفه کتابدار آن پاسخ گویی به سوالات مرجع می باشد.

منابع مرجع

منابعی که تنها برای اطلاعات معین و محدودی تهیه و تنظیم شده اند. این منابع عموماً الفبایی و یا بر مبنای سال، رده و طرح منظم و چون تا آخر خواننده نمی شوند، به امانت نمی روند و تنها در قسمت مرجع نگهداری و مورد استفاده قرار می گیرند. (مانند واژه نامه ها، دانشنامه ها، سرگذشتنامه ها و...) کتاب های مرجع بر مبنای پرسش های مرجع تهیه و تدوین و بر این اساس شامل دسته بندی های مختلف می گردند (مثال: اماکن تاریخی و دیدنی مشهد در کدام نوع از منابع یافت می شود ج. راهنما های مسافرتی).

انواع کتاب های مرجع

کتابشناسی ها

کتابشناسی (Bibliography): عبارت است از سیاهه منظم و مرتب کتاب ها و یا کتابی درباره کتاب ها (عمومی: کارنامه نشر؛ اختصاصی: کتابشناسی ادیان؛ اشخاص: کتابشناسی فردوسی؛ منطقه ای: کتابشناسی خراسان).

فهرست ها

فهرست ها (Catalogs): منابعی که تمام یا بخشی از مجموعه یک کتابخانه را منعکس می نمایند (فهرست نسخه های خطی کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد).

نمایه ها (نمایه نامه ها و مقاله نامه ها)

نمایه ها (Indexe): عبارت است از راهنمای نظم یافته مندرجات هر نوشته که در آن شناسه ها به ترتیب خاصی با ارجاع به محل معینی (مانند عنوان، شماره صفحه) یا در آخر (مدخل) تنظیم می شود.

مانند نمایه آخر کتاب ها، نمایه مقاله های کتابداری و اطلاع رسانی. عمومی: فهرست مقالات فارسی ایرج افشار؛ اختصاصی: مقاله نامه اقتصادی، مقاله نامه امام رضا (ع).

چکیده نامه ها

چکیده نامه ها (Abstracts): برای بازنمون هر یک از محتوای انتشارات یا مقاله ها تدوین می شود و شامل تمام مطالب مهم آن می باشد تا در وقت خواننده صرفه جویی گردد. (چکیده نامه پایان نامه های کتابداری و اطلاع رسانی)

واژه نامه ها

واژه نامه ها (Dictionaries): منابعی که به بیان واژه های معادل، ذکر معنی، کاربرد یا بررسی ریشه ی کلمات و هویت دستوری آنها می پردازد. هر یک ممکن است عمومی، اختصاصی، مفصل، مختصر، یک جلدی، چند جلدی، یک زبانه، چند زبانه، یک سویه یا دو سویه باشند. (عمومی: فرهنگ هزاره؛ اختصاصی: فرهنگ مکانیک).